

ปริทัศน์หนังสือ

Joseph E. Stiglitz. *The Great Divide: Unequal Societies and What We Can Do About Them*. New York: Norton, 2015. (428 หน้า ISBN 978-0-393-24857-9)

พิชญา สุรพลชัย*

Professor Dr. Joseph E. Stiglitz ผู้เขียนหนังสือเล่มนี้เป็นศาสตราจารย์ด้านเศรษฐศาสตร์ของ Columbia University และเป็นนักเศรษฐศาสตร์ที่ได้รับรางวัล John Bates Clark Award จากสมาคมเศรษฐศาสตร์แห่งสหรัฐอเมริกา (American Economic Association) ในปี พ.ศ.2522 ได้รับรางวัลโนเบลสาขาเศรษฐศาสตร์ประจำปี พ.ศ.2544 และรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ (ร่วม) ประจำปี พ.ศ.2550 โดยผู้เขียนมีความสนใจเกี่ยวกับการทำความเข้าใจประเด็นความเหลื่อมล้ำ การเลือกปฏิบัติ และการว่างงานในอเมริกา และต้องการหาทางออกสำหรับปัญหาเหล่านี้ การวิพากษ์เศรษฐศาสตร์และเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในกระแสหลักถึงประสิทธิภาพในการกระจายรายได้และการแบ่งชนชั้นของคนจากเศรษฐกิจแบบทุนนิยม

หนังสือเรื่อง *The Great Divide: Unequal Societies and What We Can Do About Them* เป็นหนังสือที่ขยายความต่อจาก *The Price of Inequality*¹ และได้รับรวบรวมจากหลากหลายบทความ เช่น *The New York Times*, *Vanity Fair* ที่พยายามอธิบายให้เห็นถึงการดำเนินนโยบายตั้งแต่สมัยประธานาธิบดี Reagan จนมาถึงภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลกและผลที่ตามมา หลังจากนั้น ที่นำไปสู่สังคมอเมริกาที่มีความเหลื่อมล้ำจากระบบเศรษฐกิจแบบ

* นักวิจัยประจำสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (E-mail: pichaya.s@hotmail.co.th)

¹ ดูเพิ่มเติม Stiglitz, J.E. (2013). *The Price of Inequality: How Today's Divided Society Endangers Our Future*. New York: W.W. Norton

ทุนนิยมในศตวรรษที่ 21 ตามรูปแบบการขับเคลื่อนนโยบายแบบทุนนิยมโดย การบริหารจัดการจากรัฐ ที่มีความคาดหวังว่าจะทำให้เศรษฐกิจของประเทศ เจริญเติบโต ให้เป็นแบบ “American Dream” ยิ่งประชาชนทำงาน ประชาชน ก็จะมีคุณภาพชีวิตที่ดี แต่ในความเป็นจริง กลับกลายเป็นว่านโยบายจากรัฐเกิด ช่องทางสนับสนุนให้กลุ่มนายทุนหรือคนรวย รวยยิ่งขึ้นไป ในขณะที่จุดมุ่งหมาย ที่จะช่วยเหลือคนชนชั้นกลางและชั้นล่างกลับไม่สามารถช่วยเหลือได้ สังคมเกิด การแบ่งแยกและเกิดช่องว่างของคน แบ่งให้เห็นออกเป็นชนชั้นมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เขาได้พยายามตีความสำคัญของการเจริญเติบโตของประเทศควบคู่ไปกับความ เป็นธรรมในสังคม เพื่อนำไปสู่สังคมที่เท่าเทียมต่อไป

หนังสือเล่มนี้ ประกอบไปด้วย 11 บท (รวมบทนำและบทโหมโรง) **บทนำ**มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเป็นมาของผู้เขียนที่หันมาสนใจประเด็นเหลื่อมล้ำ ในสังคมอเมริกัน จากการมองเห็นคนอเมริกันเพียง 1% ที่ชีวิตร่ำรวยล้นความ ร่ำรวยมั่งคั่ง ครอบครองทรัพย์สินประมาณครึ่งหนึ่งของโลก มีเครื่องบินส่วนตัว แต่พยายามมองหาวิธีการเลี้ยงชีพเงินได้ ในขณะที่คนส่วนใหญ่ของประเทศยัง มุ่งโหยหาสวัสดิการขั้นพื้นฐาน ทั้งการศึกษา การรักษาพยาบาล สาธารณสุข สาธารณูปโภค หรือการวางแผนชีวิตหลังเกษียณ เป็นต้น บทนี้ชี้ประเด็นปัญหา ความเหลื่อมล้ำเกิดจากนโยบายและการเมืองของประเทศ (โดยอภิปรายการ ดำเนินงานตั้งแต่สมัย Reagan) ซึ่งกระทบต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ของประเทศในภายภาคหน้า ทั้งนี้ ความพยายามของสหรัฐอเมริกาที่จะเป็น ต้นแบบด้านเศรษฐกิจโลกก็ไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ เพราะยังไม่ ครอบคลุมและรองรับกับประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ หนังสือเล่มนี้ได้ นำแนวคิดเศรษฐศาสตร์สมัยใหม่มาพิจารณาการเปลี่ยนผ่านระบบตลาดแบบเสรี นับตั้งแต่ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 นอกจากนี้ ยังพูดถึงที่มาของหนังสือจากการ รวบรวมบทความจากหลากหลายแหล่งที่สนใจประเด็นความเหลื่อมล้ำทาง เศรษฐศาสตร์ ซึ่งเชื่อมโยงกับหนังสือเล่มก่อน “The Price of Inequality” ที่มองความเชื่อมโยงสัมพันธ์ในทิศทางบวกระหว่างการเมืองกับเศรษฐศาสตร์

โดยมองว่าหากยังมีความเหลื่อมล้ำทางการเมืองสูง ย่อมก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจสูงเช่นกัน โดยได้กล่าวถึงความเหลื่อมล้ำที่มาจาก 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ การบริหารด้านเศรษฐกิจที่ผิดพลาด ความผิดพลาดที่เกิดจากกระแสโลกาภิวัตน์ ความผิดพลาดในบทบาทของรัฐ รวมไปถึงบทบาทและกลไกตลาดที่ผิดพลาด

บทโทมโโรง มีเนื้อหาเกี่ยวกับที่มาและการแก้ไขปัญหามาจากภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจ (The Great Recession) ที่เกิดขึ้นเมื่อปี 2001 ซึ่งได้กล่าวอ้างระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำขึ้น และมีการกล่าวถึงการแก้ไขปัญหามาในช่วงเวลาต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายการลดภาษี (tax cuts) และชี้ให้เห็นถึงกลุ่มคน 1% ในสหรัฐอเมริกาที่มีอิทธิพลต่อการออกนโยบายที่เอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มนายทุนหรือพวกพ้องของตน ในขณะที่ส่งผลต่อความไม่มั่นคงให้ประชาชนที่เหลืออีก 99% ของประเทศ เช่น คนล้มละลาย เกิดคนไร้บ้าน เป็นต้น ซึ่งถือเป็นความล้มเหลวของการบริหารจัดการความเสี่ยงในสหรัฐอเมริกา กลายเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจระดับมหภาค (macroeconomic) นอกจากนี้ เขายังได้ชี้ให้เห็นถึงความพยายามแก้ไขปัญหามาของรัฐบาลที่เชื่อมโยงความร่วมมือจากต่างประเทศ แต่สุดท้ายกลับกลายเป็นการทำร้ายความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาเสียเอง ซึ่ง Stiglitz ก็ได้เสนอแนะทางแก้ไขปัญหามาเหล่านี้ด้วย

บทที่ 1 มีชื่อว่า Big Think หรือแปลสั้นๆ ว่า การทวนกลับมาทบทวนเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำทางรายได้ที่เกิดขึ้นระหว่างคน 1% และที่เหลืออีก 99% ซึ่งเกิดจาก “ทุนนิยมจำแลง” หรือ “ทุนนิยมเทียม” (ersatz capitalism) จากความเหลื่อมล้ำทางโอกาสในการครอบครองทรัพย์สินหรือที่ดิน เชื่อมโยงไปถึงนโยบายความเหลื่อมล้ำทางการเมืองลงมาสู่ นโยบาย ที่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางรายได้ โอกาสทางการศึกษา การเข้าถึงหลักประกันสุขภาพและระบบสาธารณสุข เป็นต้น นอกจากนี้ ยังสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดที่เปลี่ยนแปลงไปของรายได้ (income) ที่ไม่ใช่เพียงการหาเงินจากการทำงานหรือเงินเดือนเป็น

รายได้หลักเท่านั้น แต่หันมาหาหรือแปลงรายได้ในรูปของการเช่า (rent) ผ่านการครอบครองสินทรัพย์ (assets) ซึ่งก่อให้เกิดอำนาจผูกขาด (monopoly power) ของกลุ่มนายทุนเพียง 1% เหล่านั้น

บทที่ 2 Personal Reflection หรือ ภาพส่องสะท้อนตัวตนได้บรรยายถึงที่มาของผู้เขียนที่ทำให้สนใจในประเด็นความเหลื่อมล้ำจากการมองเห็นการเลือกปฏิบัติ การว่างงานหรือไม่มีงานทำของคนอเมริกา การต่อสู้ของชนชั้นแรงงานในช่วงที่เป็นยุคทองของทุนนิยม นอกจากนี้ ยังได้มีการวิพากษ์ Trickle-down economics ที่มองว่าการพัฒนาจากข้างบน (หรือจากคนรวย) จะก่อให้เกิดการพัฒนาในระดับล่าง (คนชนชั้นกลางและล่าง) ตามมา

บทที่ 3 Dimensions of Inequality หรือองค์ประกอบของความเหลื่อมล้ำ ซึ่ง Stiglitz ได้รวบรวมและให้ความหมายรวมถึงการเข้าถึงการศึกษา โดยนำเสนอตัวอย่างการจัดการศึกษาในประเทศต่างๆ เช่น ออสเตรเลีย สกอตแลนด์ เป็นต้น ความไม่มั่นคงทางสังคม เศรษฐกิจและอาหาร ความเหลื่อมล้ำทางเพศสภาพ การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง (political voice) ความยากจนหรือขาดแคลนในเด็ก (childhood deprivations) ความเหลื่อมล้ำทางโอกาส การกระจายรายได้ การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ที่อยู่อาศัย เด็กยากจน ปัญหาการเข้าถึงสาธารณสุข ซึ่งเขาได้ตั้งคำถามถึงสหรัฐอเมริกาในฐานะที่เป็นประเทศที่ขึ้นชื่อว่ามี ความเข้มแข็งในหลักนิติธรรม (Rule of law) ที่ควรปกป้องคนที่อ่อนแอหรือไม่มั่นคง ทว่าในความเป็นจริงกลับล้มเหลวในการบริหารจัดการ และยังคงปล่อยให้อาศัยอยู่ในพื้นที่หรือสภาพแวดล้อมที่มีความเสี่ยง นอกจากนี้ บทนี้ยังกล่าวถึงการเลื่อนชั้นทางสังคม (social mobility) ในสหรัฐอเมริกาว่าเป็นไปได้ยากที่คนจนจะขึ้นไปเป็นคนรวยได้ และเด็กจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ย่อมต้องขึ้นกับสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมด้วย ถึงจะทำให้บุตรหลานได้มีการศึกษาสูง มีรายได้และงานที่ดี ซึ่งในความเป็นจริงก็ยังมี การเลือกปฏิบัติกันอยู่ในสังคมอเมริกัน ทั้งระหว่างคนผิวขาว-ผิวดำ ชาย-หญิง และใบปริญญา เป็นต้น นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำทางโภชนาการและสุขภาพ (nutrition and healthcare) ด้วย

บทที่ 4 Causes of America's Growing Inequality หรือสาเหตุของความเหลื่อมล้ำ ชี้ให้เห็นคำถามและคำตอบว่าทำไมจึงเกิดความเหลื่อมล้ำในสังคมอเมริกันและทำไมจึงแพร่ขยายเป็นวงกว้างอย่างมากในระยะ 35 ปีที่ผ่านมา คนมีรายได้ลดลงเมื่อเทียบกับ 35 ปีที่ผ่านมาและส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำจากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่ง โดยกล่าวถึงการปรับโครงสร้างตามแนวคิดเสรีนิยมใหม่จากโลกาภิวัตน์ และการพัฒนาด้านการเงิน โดยแปลงทุกอย่างเป็นการเงิน (financialization) ที่เป็นตัวการหนึ่งทำให้เกิดความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ และชี้ให้เห็นถึงความผิดพลาดและช่องว่างของการจัดการระบบภาษีซึ่งคนอเมริกันที่มีฐานะร่ำรวยจะจ่ายภาษีไม่เต็มอัตรา โดยจะเลี่ยงภาษีผ่านการลงทุนในสินทรัพย์ (asset) ในขณะเดียวกัน คนชนชั้นกลางและล่างกลายเป็นผู้แบกรับภาระการเสียภาษี แทนที่จะได้รับการช่วยเหลืออย่างเต็มที่ จนเกิดเป็นระบอบเศรษฐกิจใหม่ที่เรียกว่า 'Socialism with American Characteristic' และเกิดเป็นวงจรถที่เรียกว่า 'a government of the 1 percent, for the 1 percent, and by the 1 percent'

บทที่ 5 แสดงถึง Consequences of Inequality หรือผลที่ตามมาจากความเหลื่อมล้ำในสหรัฐอเมริกา ทำให้เกิดภาวะเศรษฐกิจอ่อนแอ ทำลายประชาธิปไตยและการแบ่งแยกทางสังคม ความไม่เท่าเทียมกันทางโอกาส การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม โดยบทนี้ชี้ให้เห็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับเมืองและคนจนเมือง โดยยกตัวอย่างการล่มสลายของเมืองดีทรอยต์ที่เคยรุ่งเรืองในยุคอุตสาหกรรม แต่เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนแปลง เกิดรูปแบบของกิจการใหม่ๆ กิจการแบบเดิมอยู่ไม่ได้ เกิดภาวะหนี้สิน คนรวยไหลออกไปตั้งถิ่นฐานยังเมืองต่างๆ แทน ในขณะที่คนจนยังต้องเผชิญชีวิตอยู่ที่เดิมทั้งๆ ที่ไร้ซึ่งทรัพยากรและการมีงานทำ ระบบต่างๆ ที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตย่ำแย่ลง ทำให้เกิดการสะท้อนมุมมองการแบ่งแยกคนเป็น Have กับ Have-not หรือคนที่มั่งคั่ง ร่ำรวย เป็นผู้ครอบครองทรัพย์สินกับคนยากจน ไร้โอกาส ถือเป็นตัวอย่างบทเรียนที่ย้ำเตือนถึงความเหลื่อมล้ำหรือการแบ่งชนชั้นในสหรัฐอเมริกา จากการไม่ทำหน้าที่ของ

ส่วนต่างๆ ในสังคม ให้หันมาใส่ใจกับกลุ่มคนชนชั้นกลางและล่างมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นยังสะท้อนให้เห็นความไม่ไว้วางใจกันจากความเหลื่อมล้ำทางอุดมคติในแง่ของระบบการเงินและกระบวนการยุติธรรมอีกด้วย

บทที่ 6 นโยบายที่เกิดขึ้น (หรือ Policy) รวบรวมหลากหลายบทความที่กล่าวถึงผลกระทบของการเกิดความเหลื่อมล้ำตามนโยบายของรัฐในยุคสมัย เช่น “How Policy has Contributed to the Great Economic Divide” ซึ่งให้เห็นเศรษฐกิจระดับมหภาคที่ทำให้เกิดการแบ่งชนชั้นหรือความเหลื่อมล้ำขยายวงกว้างขึ้น “Why Janet Yellen, Not Larry Summers, Should Lead the Fed?” นโยบายทางการเงินกับความเหลื่อมล้ำ ซึ่ง Fed มุ่งรักษานาครใหญ่ๆ ใน Wall Street มากกว่าธนาคารในระดับท้องถิ่นหรือภูมิภาคที่ช่วยเหลือกลุ่ม SMEs รวมถึง การกีดกันที่มองไม่เห็น (Glass Ceiling) ที่สะท้อนถึงความแตกต่างทางรายได้และโอกาสระหว่างเพศสภาพ ปัญหาการว่างงานและการเจริญเติบโตของตลาดแรงงาน แต่ความพยายามแก้ปัญหาโดยกระตุ้นการใช้แรงงานทดแทนเทคโนโลยีก็ไม่ตอบสนองได้ในยุคปัจจุบันเช่นกัน บทความเรื่อง “The Insanity of Our Food Policy” ซึ่งให้เห็นถึงผลกระทบทางอาหารต่อคนจน จากแนวคิดเกษตรธุรกิจ (agro-business) เช่นเดียวกันกับการทำข้อตกลงทางการค้า (trade agreement) ที่เอื้อให้กลุ่มนายทุนและทำลายการมีงานทำของคนในท้องถิ่น บทความ “On the Wrong Side of Globalization” และ “The Free-Trade Charade” พูดถึงการสนับสนุนข้อตกลงทางการค้าใหม่ในแปซิฟิกและแอตแลนติกที่เป็นเงื่อนไขให้เกิดความเหลื่อมล้ำแก่แรงงาน จากนโยบายการเคลื่อนย้ายทุนและแรงงานโดยเสรีระหว่างประเทศคู่การค้า ในขณะที่ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์ตกไปอยู่ที่กลุ่มนายทุนและเจ้าของธุรกิจเท่านั้น นอกจากนี้ การริเริ่มจัดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา (intellectual property: IP) ใน “How Intellectual Property Reinforces Inequality” ก็ทำให้เกิดการแบ่งแยกอย่างชัดเจน เช่น กรณีของการรักษาพยาบาล หรือการคิดค้นและทดลอง

ใช้ยาใหม่ๆ ในการต่อสู้กับโรคอุบัติใหม่ ทำให้บริษัทที่ผลิตยาสามารถกำหนดราคา ยาได้เอง เกิดเป็น monopoly power ซึ่งหากมองกรณีศึกษาในประเทศอินเดีย จะพบว่า มีการช่วยเหลือและคุ้มครองผู้ป่วยหรือผลประโยชน์สาธารณะมากกว่า บริษัทฯ โดยอาศัยความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ ในการขับเคลื่อน บทความ “Eliminating Extreme Inequality” พูดถึงแนวทางลดความเหลื่อมล้ำที่บรรจุ เป็นเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) สืบเนื่องต่อจากการพัฒนาจาก MDGs ที่กล่าวถึงความเหลื่อมล้ำทางโอกาส ให้ความสำคัญกับชนกลุ่มน้อยที่ อาจนำไปสู่การเกิดขัดแย้งทางชาติพันธุ์ (civil conflict) บทความ “The Post-crisis Crises” มุ่งเน้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจโลกที่ผ่านมา การเกิดภาวะ เศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ทั่วโลก (Great Depression) และผลที่ตามมา ความท้าทายกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลก และท้ายสุดในบทนี้ เป็นบทความ “Inequality Is Not Evitable” ผลจากแรงผลักดันทางเศรษฐกิจจากการเมือง ที่คนรวยได้รับการดูแลหรือบริการพิเศษจากภาครัฐ

บทที่ 7 Regional Perspectives หรือมุมมองจากท้องถิ่น ยกตัวอย่าง ประเทศที่ประสบความสำเร็จหรืออาจยังไม่ประสบความสำเร็จ แต่มีแนวโน้ม หรือทิศทางที่ดีในการลดความเหลื่อมล้ำ เนื่องจากมีนโยบายที่เอื้อประโยชน์กับ คนส่วนใหญ่ในประเทศ เป็นบทเรียนให้สหรัฐอเมริกาได้ทบทวนการดำเนินงาน ที่ผ่านมานในอดีต และเพื่อพัฒนาก้าวต่อไปในอนาคต เช่น Mauritius ในประเทศ แอฟริกา ประเทศสิงคโปร์ ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชน จีน และเมือง Medellin ประเทศโคลัมเบีย สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เป็นต้น ซึ่งเมืองเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบการดำเนินนโยบายของประเทศในความ พยายามลดความเหลื่อมล้ำในสังคมที่ประสบความสำเร็จ ผ่านการจัดสรรบริการ หรือสวัสดิการต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับประชาชน เพิ่มการศึกษาให้กับผู้หญิง พัฒนาระบบสาธารณสุข เป็นต้น

บทที่ 8 Putting America Back To Work หรือการตั้งคำถามว่าจะ ทำอย่างไรให้สหรัฐอเมริกากลับมามีประสิทธิภาพอีกครั้ง กลับมามองภาวะ

ถดถอย (recession) กับความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจของประเทศที่ไม่ทำหน้าที่
ธนาคารขนาดเล็กปิดตัวลง ความพยายามเพิ่มผลิตภาพทางการเกษตรส่งผลให้
รายได้ภาคเกษตรลดลง เนื่องจากการผลิตเกินความต้องการและความสามารถ
ในการบริโภค นำไปสู่การบริโภคที่ไม่ยั่งยืน การปฏิวัติเขียว มุ่งเน้นเกษตรกรรม
แบบเดิมเป็นเกษตรอุตสาหกรรม และมุ่งเน้นทำงานในระบบอุตสาหกรรมเพิ่ม
มากขึ้น ทำให้ดึงคนภาคเกษตรมาทำงานในภาคอุตสาหกรรม ทว่าเมื่อเกิดภาวะ
ถดถอย และการพัฒนาเทคโนโลยีเพิ่มขึ้น เกิดการเลิกจ้างงานทำให้คนเหล่านี้
ถูกผลักออกไปอยู่ในภาคเกษตรกรรม โดยรายได้ส่วนใหญ่ยังอยู่ในเขตเมือง
ค่าใช้จ่ายของรัฐบาลช่วยเหลือเกษตรกรมากเกินไปจนความจำเป็น แทนที่การใช้จ่าย
เพื่อสาธารณูปโภค เทคโนโลยี และการศึกษาในประเทศ การใช้นโยบายอัตรา
ดอกเบี้ยต่ำได้ก่อให้เกิดการสร้างรายได้หรือเพิ่มผลิตภาพทางการผลิตแต่
กลายเป็นเพิ่มความเสี่ยง เพราะผลิตเกินความต้องการของตลาด นอกจากนี้ ยัง
ย้อนมองไปถึงช่วงภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก (Great Depression) ที่คน
อเมริกันถึง 25 ล้านคนไร้อาชีพที่เป็นงานประจำ แม้จะมีนโยบายที่พยายาม
แก้ไขปัญหาการว่างงาน แต่ก็ติดที่นโยบายทางการเงิน (Monetary Policy)
เพราะขาดการวางแผนที่ดี นอกจากนี้ ในบทนี้ยังได้เสนอแนะแนวทางแก้ไข
ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสหรัฐอเมริกา ผ่านการลงทุนสาธารณะในระยะยาว
เช่น การลงทุนทางสาธารณูปโภค เทคโนโลยี และการศึกษา (รวมถึง job train-
ing) แทนที่การลงทุนอย่างมหาศาลในกองทัพ และให้อัตราดอกเบี้ยต่ำในระยะ
ยาว การใช้นโยบายเก็บภาษีแบบ Fair Share และลดภาษีคนจน ก็จะส่งผล
ให้กับผลผลิตและการจ้างงานต่อไป การเก็บภาษีที่ให้โทษของสังคมโดยรวม
เช่น ภาษีมลพิษ (tax pollution) ก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่เพิ่มการกระตุ้น
เศรษฐกิจของประเทศได้ ยิ่งไปกว่านั้น ในบทความนี้ยังได้กล่าวถึงนวัตกรรม
ใหม่ๆ ทางเทคโนโลยี เช่น เว็บไซต์ หรือการซื้อขายสินค้าออนไลน์ ที่เป็นการ
กระตุ้นเศรษฐกิจในยุคปัจจุบัน อีกทั้งยังมีการนำเสนอแนวทางการบริหารงาน
จากบริษัทต่างๆ ที่เป็นตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นถึงความพยายามลดความเหลื่อมล้ำ
โดยการแบ่งรายได้ให้กับพนักงานหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้ถือหุ้นของบริษัท

ซึ่งถือว่าเป็นสวนทางกับกลุ่มคนร่ำรวยในประเทศที่กอบโกยความมั่งคั่ง ซึ่งถือเป็นความหวังและความเชื่อในยุคสมัยปัจจุบันที่คาดว่าจะเป็แนวทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต

บทส่งท้าย เป็นการสัมภาษณ์โดย Cullen Murphy เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจแบบ Trickle-down และการเกิดขึ้นของความเหลื่อมล้ำ ซึ่งได้หยิบยกการบริหารประเทศตั้งแต่ในช่วงสมัยประธานาธิบดี Reagan มาอภิปราย

หนังสือเล่มนี้แม้จะมีความคล้ายคลึงที่กล่าวถึงประเด็นความเหลื่อมล้ำ แต่ก็มีส่วนที่แตกต่างจากหนังสือเล่มอื่นๆ เพราะเป็นการรวบรวมจากบทความในหนังสือ เอกสารสิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์จากผู้เขียนที่หลากหลายในมิติและประเด็นที่แตกต่างกัน เชื่อมโยงให้เห็นถึงปรากฏการณ์ความเหลื่อมล้ำในสังคมอเมริกันในหลากหลายมุมมอง แม้ทุนนิยมจะมีข้อดี แต่ในหนังสือเล่มนี้ก็แสดงถึงการมองย้อนแย้งระบบทุนนิยม (capitalism) ที่ขับเคลื่อนโลกในศตวรรษที่ 21 การมองประเทศต้นแบบของประชาธิปไตยในแง่มุมใหม่ที่สะท้อนให้เห็นภาพของประชาธิปไตยหลง จากการสนับสนุนจากกลุ่มนายทุนในการดำเนินนโยบายของประเทศ ซึ่งให้เห็นถึงแนวคิดที่ผิดพลาดของการดำเนินเศรษฐกิจแบบทุนนิยมในยุคปัจจุบัน และผลกระทบจากการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจที่สุดท้ายแล้วเอื้อประโยชน์ให้กับคนเพียงกลุ่มเดียว ซึ่งคนที่รับภาระหนักก็คือคนชนชั้นกลางและล่าง เกิดการแบ่งแยกชนชั้นอย่างชัดเจนจากคนที่มั่งคั่ง (the have) และคนจน (the have-not) ที่ไม่สามารถเลื่อนสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของตนได้ แต่ก็ไม่ใช่การอภิปรายประเด็นเหลื่อมล้ำทางชนชั้นที่มาจากรายได้แบบ Marxism เพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นการวิพากษ์ความเหลื่อมล้ำตามแนวคิด Postmodernism ที่มีมุมมองความเหลื่อมล้ำหลากหลายมิติที่ทับซ้อน ฝังรากไปถึงความเหลื่อมล้ำจากอุดมคติหรืออุดมการณ์เข้ามาช่วยอธิบายในงานครั้งนี้ รวมถึงมุมมองการถูกกดทับด้วยโครงสร้าง กลไกจากภาครัฐ ที่เปรียบเสมือนเป็นส่วนหนึ่งของวงจรหรือวัฏจักรของชีวิต ซึ่งการนำเสนอมุมมองต่างๆ ในสถานการณ์ของสหรัฐอเมริกาไม่ใช่เพียงแต่นำเสนอในมุมมองสถานการณ์ที่

เกิดขึ้นจริงเพียงอย่างเดียว แต่ยังเชื่อมโยงไปถึงเนื้อหาเชิงลึกที่นำเสนอที่มาจาก
ของความคิดและความพยายามของผู้นำประเทศในขณะนั้น การกระทำการและ
ผลกระทบต่อประเทศต่างๆ ทั่วโลก เช่น สงครามอิรักกับราคาน้ำมัน เป็นต้น

นอกจากนี้ บทเรียนที่เกิดขึ้นกับสหรัฐอเมริกา ทำให้เกิดประเด็นมอง
ย้อนกลับไปยังสังคมไทยในปัจจุบันในฐานะประเทศกำลังพัฒนา ที่พยายามจะ
ขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วตามแบบ
สหรัฐอเมริกา ทั้งการเปิดตลาดการค้าเสรี การทำข้อตกลงทางการค้า เกิด
คำถามว่าลัทธิก่อให้เกิดประโยชน์กับแรงงานในประเทศจริงหรือ? หรือแม้แต่
นโยบายจากภาครัฐมุ่งประโยชน์ให้กับชนชั้นกลางจริงหรือ? ความพยายามแก้ไข
ปัญหาความเหลื่อมล้ำโดยการสร้างนโยบายทางการเงิน เช่น การลดอัตรา
ดอกเบี้ยสินเชื่อ การลดภาษี ก่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจริงหรือ? หรือ
แท้จริงแล้ว กลับตอกย้ำให้ประชาชนอยู่ในวังวนของการกดขี่จากกลุ่มคนชนชั้น
นำบางกลุ่ม นโยบายการตลาดหรือการค้าที่ไร้การควบคุม สุดท้ายแล้วจะ
ก่อให้เกิดความไม่มั่นคงทั้งทางรายได้ โอกาส ความไม่มั่นคงทางอาหาร และ
เกษตรกรเองก็จะพึ่งพาตนเองไม่ได้ กลายเป็นสังคมของคน 1% ที่ร่ำรวยที่สุด
ของประเทศในท้ายที่สุด ประเด็นเหล่านี้ควรขบคิดอย่างยิ่ง

อย่างไรก็ตาม อาจสรุปได้ว่าหนังสือเล่มนี้เป็นประโยชน์อย่างมาก
สำหรับผู้ที่สนใจประเด็นความเหลื่อมล้ำเพราะเป็นหนังสือที่อ่านเข้าใจได้ง่าย
เป็นการร้อยเรียงเรื่องราวที่เกิดขึ้นในห้วงเวลาต่างๆ ที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน
มองเห็นของข้อดีของการขับเคลื่อนประเทศด้วยระบบทุนนิยม ในขณะเดียวกัน
ก็เห็นความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการบริหารของรัฐจากการประยุกต์ใช้แนวคิดทุน
นิยมเสียเองที่มีปัจจัยภายนอกเป็นเงื่อนไขสำคัญในการขับเคลื่อนด้วย เหตุการณ์
เหล่านี้ล้วนมุ่งให้ประเทศไทยกลับมาทบทวนแนวคิดในการพัฒนาประเทศ เพราะ
หนังสือเล่มนี้ไม่ได้เพียงวิพากษ์การพัฒนาประเทศของสหรัฐอเมริกาเท่านั้น
แต่ยังนำเสนอการพัฒนาประเทศหลากหลายประเทศและกลุ่มคนทั่วโลกที่
ประสบความสำเร็จในการลดความเหลื่อมล้ำและพัฒนาคุณภาพชีวิตของ

ประชากรอย่างเท่าเทียมผ่านนโยบายต่างๆ ซึ่งชี้ให้เห็นเงื่อนไขสำคัญในการ
ขับเคลื่อนพัฒนาประเทศต่อไป

